
Алесь Аркуш

...нічога не залежыць ад цябе,
адно – твае ўласныя памкненьні...

Полацак-Вільня

НАД ПОЛАЦКАМ

Незаўважна ляціць над Полацкам
Невядомы аб'ект паветраны,
Не бязьлюднай глухой ваколіцай,
А над самым цэнтрам — ў бок Ветрына.

І ня бачаць яго густабровыя
Ветэраны – народ без гадзіннікаў.
Нат радары ня ловяць вайсковыя,
Што пад Полацкам сочаць пільненька.

Над Сафійкі крыжамі саборнымі,
Над часоваю дзвінскаю прыстанню,
Незаўважаная, непакорлівая
Павуцінка ляціць серабрыстая.

* * *

Дзічыну вязуць крывічы
У Полацак лесам аблажным.
Шлях ведаюць коні ўначы.
Яліны правераць паклажу.

Дазор каля Бельчыц гукне.
Сваіх ён няўжо не пазнае?!
Між дрэваў, нібыта ў вакне,
Сафія дасьвецьцем лунае.

* * *

Твой сум, як чайка на Дзвіне,
Гайдаецца між пляшак ад «чарніла».
Прыгрэе сонца, дождж затым ліне,
Праявіцца колазвароту сіла.

Нічога не залежыць ад цябе,
Адно – твае уласныя памкненні.
Ты прысак у чужынскай варажбе,
Ты на нішчымным ворыве каменьні.

Адмовіцца ад крылаў, скласьці ў стос,
Тлумачыць слабасьць словам красамоўным,
Згадаўшы пра нязьменны кропляў лёс,
Якім вяртацца на зямлю ўсё роўна.

ЯНКА ЖУРБА

Як гэта па-еўрапейску:
паміраць у поўнай галечы,
сьляпым,
забытым чытачамі, калегамі, уладамі,
выдаўцамі, гісторыкамі, партыйнымі кіраўнікамі
рознага ўзроўню, ідэалагічнымі аддзеламаі,
настаўнікамі роднай мовы, кіраўнікамі
гурткоў мастацкага слова, былымі
падпісчыкамі
газеты “Наша Ніва”...

Як Мадэльянні, альбо Кафка, альбо Норвід...

Што заставалася ў спадчыну? Пустка,

на якой накіравана было зьявіцца
тваёй магіле. Навошта тлумачыць, ведаеш сам:
на пустках нетрывалыя нават пахаваньні валадароў.
Ці мусіш чакаць лепшай долі?

Няўтульна пачуваць сябе
дагістарычным выкапнем, да якога
зрэдку, з нагоды круглай даты, прыляталі на самалёце
беларускія савецкія пісьменьнікі.
Зьбіралі іх у дэлегацыю па Дамах творчасці і
лецішчах на Нарачы,
і везлі ў Полацк на экскурсію –
паглядзець на Янку Журбу.

Ты не такі як яны, – ты і яны гэта выдатна
разумелі, – ты дакастрычніцкі,
і гэтае вызначэньне, як Дамоклаў меч,
вісела над тваёй галавой.

“Чаму Вы не прыходзіце да нас на літаб’яданьне? –
запытаўся ў паэта аднойчы юнак, які стаў затым
савецкім паэтам. “Малады чалавек, я тут
хаваюся,” – адказаў яму Журба.

І ўсё ж на нешта ты, дзядзька Янка, спадзяваўся –
ці то на цуд,
ці то на вышэйшую, боскую справядлівасьць, –
бо пасяліўся побач са Спаскай царквой,
бліжэй да Еўфрасіньні Полацкай.
Тут непадалёк цябе і пахавалі –
на Ксавер’еўскіх могілках.

Гэта адзіная магіла, на якую
я прыходжу ледзь не штомесяц.
Сьпі спакойна, паэце,
я цябе не забуду.

Полацкія ТРОХРА+ДКОЎІ

* * *

Ля Сафійскага сабору
над вежамі-званіцамі
разглядаю зорку

* * *

Вікінгі
мінаюць Полацк
заўжды ўночы

* * *

Асірацела Дзвіна
без паруснікаў
апошні — на гербе горада

* * *

У Спаскай царкве
рэха асаблівае —
мінулае побач

* * *

Дзівосны сон:
у мніха набыў мапу
полацкіх лабірынтаў

* * *

Ля Валавай азярыны
Пярун зьяўляецца
кожную навальніцу

* * *

На санках ляцець
са схілу Замкавай гары
насустрач непрыяцелю

* * *

У дворыку Езуіцкага
калегіюму працуюць археолагі:
грукаюць рыдлёўкі аб цэглу

З ВІЛЕНСКАЙ НІЗКІ

РЭХА МІЖ КАМЯНЦАЎ

скрозь Вострую Брану
мінаем, як скрозь магічнае
шкло і трапляем
у іншы сьвет

ня ведаю, ці выпадзе
нам сустрэцца ў
тым іншасьвеце

бо ты намагаешся
яго ўбачыць —
нібыта сьвет толькі тое,
што можна ўбачыць

а я спрабую пачуць —
нібыта гук больш трывалы
за камень

беспрытульнае рэха
нястомна блудзіць
між камяніцаў,
зазіраючы ў вокны

толькі рэха

НА ЛІТАРАЦКАЙ ГОРЦЫ

на Літарацкай горцы
на могілках Роса
Аляхновіч абдумвае
новую п'есу

пра што тая п'еса?

пра вечнасьць
якая кіруе
зорамі на небе

пра сум
які незварушна
пільнуе магілу

пра час
які бязьлітасна
нахіляе да зямлі
помнік

